

OM 14/013/2017

15.6.2017

Jakelu: Oikeusrekisterikeskus

OIKEUSMINISTERIÖN TILINPÄÄTÖSKANNANOTTO OIKEUSREKISTERIKESKUKSEN KIRJANPITOYKSIKÖN TILINPÄÄTÖKSESTÄ VUODELTA 2016

Valtion talousarviosta annetun asetuksen (1243/1992) 66 i §:n 1 ja 2 momenttien nojalla oikeusministeriö on tänään päättänyt antaa seuraavan kannanoton Oikeusrekisterikeskuksen (kirjanpitoyksikkö 154) tilinpäätöksestä vuodelta 2016 ja niistä toimenpiteistä, joihin tilinpäätös ja siitä 25.4.2017 annettu valtioneuvoston tarkastusviraston tilintarkastuskertomus antavat aiheita.

1. Arvio tuloksellisuudesta ja sen kehityksestä sekä asetettujen tulostavoitteiden toteutumisesta

Oikeusrekisterikeskus irtaantui oikeusministeriön kirjanpitoyksiköstä 1.10.2016 alkaen. Samassa yhteydessä otettiin käyttöön Kieku-järjestelmä.

Vuoden 2015 joulukuussa valmistuneiden ministeriön edellyttämien pitkän tähtäimen (vuosille 2016–2022) kehittämis- ja taloussuunnitelman sekä henkilöstö- ja koulutussuunnitelman mukaisten kehittämis-kohteiden toimeenpanemiseksi ORK käynnisti toukokuussa 2016 organisaation kehittämishankkeen, jonka tavoitteena oli organisoitua asiakastarpeiden mukaisesti, virtaviivaistaa palveluiden tuotantoprosesseja ja selkeyttää esimies- ja asiantuntijaroolien vastuut sekä karsia tuotantoprosessien päällekkäisyydet. Uusi organisaatio tuli voimaan 1.3.2017.

OM:ssä laadittiin Oikeusrekisterikeskuksen taloudellisen tilanteen vakauttamista koskeva suunnitelma ja käynnistettiin auditointihanke arvioimaan viraston toimintaa asetettuihin prosessi- ja tehtäväkuvauksiin sekä toimintaa ohjaaviin normeihin nähden. Auditointihanke käynnistyi 1.12.2016 ja päättyi maaliskuun lopussa 2017.

Oikeusrekisterikeskuksen taloudellinen tilanne oli edelleen vuonna 2016 kireä. Tilanne kuitenkin helpottui, kun OM ja VM allekirjoittivat lokakuussa 2016 yhteistyöpöytäkirjan tuottavuutta lisäävästä eORK-hankkeesta, jonka tavoitteena on viranomaistoiminnan tietojärjestelmien kehittäminen, sähköisen asioinnin lisääminen ja manuaaliryönnön vähentäminen kansalais- ja viranomaispalveluissa.

Oikeusrekisterikeskus saavutti pääosin sille asetetut tavoitteet. Viranomaispalvelut – toimialan asiakaspuhelujen jonotusajat olivat ajoittain kohtuuttoman pitkiä. Tilannetta pyrittiin helpottamaan sisäisin henkilösiirroin. Ns. WinCapita-korvaushakemusten käsittely osoittautui ennakoitua työläemmäksi ja monimuotoisemmaksi.

Järjestelmäkehityspalveluilla oli samanaikaisesti meneillään neljä isoa kehittämishanketta. Mittavien hankkeiden yhtäaikainen läpivieminen vaati ja tulee vaatimaan jatkuvuutena voimakasta ohjaamis- ja esimiestyöpanosta. Tehtävästä selviäminen on ollut mahdollista hankerahoituksella palkatun määräaikaisen henkilöstön ja kaupallisilta toimijoilta ostettujen palvelujen avulla. Riittävän kyvykkäiden henkilöiden rekrytoiminen hankkeiden vaativiin tehtäviin on osoittautunut haasteelliseksi.

2. Tuloksellisuuden raportoinnin perusteiden asianmukaisuus ohjauksen ja tulosvastuun kannalta sekä oikeusministeriön kanta kehittämistarpeista

Palvelusopimusten veloitteiden täyttämistä ja lakisäätöiden viranomaistehtävien hoitamisen onnistumista mitataan ensisijaisesti asiakastytyväisyys- ja tilaajatytyväisyyskyselyillä. Virastojen loppukäyttäjille suunnattu asiakastytyväisyyskysely osoitti lievää laskua edellisvuodesta (3,45 -> 3,39) ollen kuitenkin edelleen hyvällä tasolla. Asiakastytyväisyyskyselyn vastausprosentti jäi alle 10 %. Oikeusrekisterikeskuksen tuleekin yhteistyössä ministeriön kanssa miettiä keinoja kyselyn houkuttavuuden lisäämiseksi. Myös tilaajatytyväisyys oli hyvällä tasolla, 8,1 (asteikolla 4 – 10).

Viranomaistehtävien palvelukykyä ja laatua mittaava viranomaisasiakkaiden asiakastytyväisyys oli niin ikään hyvällä tasolla, joskin mittarissa oli hieman laskua edelliseen vuoteen nähden (4,06 -> 3,88).

Tulostavoitteena ollut viraston toiminnan kypsyystason mittaaminen osana laadunhallinnan kehittämistä ei toteutunut. Itsearviointi päätettiin siirtää uusitun organisaation aloittamisen jälkeiseen aikaan. Toimintaprosessien kypsytyksen arviointi antaa paremman kokonaiskuvan viraston tilanteesta kuin yksittäiset eri toimintoihin liittyvät seurantamittarit.

3. Toimenpiteet, joihin kirjanpitoyksikössä on tarpeen ryhtyä tilinpäätöksen johdosta ja tuloksellisuuden parantamiseksi

Talouden hallintaa tulee terävöittää uudessa organisaatiossa siten, että viraston johtamisedellytykset vahvistuvat. Talouden suunnittelun ennakkollisuutta, talousosaamista ja business controller – osaamista tulee vahvistaa. Toiminnan tukipalveluiden toimialajohtajan tehtävissä tulee näkyä entistä selkeämmin vastuu viraston toiminnan ja talouden suunnittelun kokonaisuudesta. Taloussääntö tulee muuttaa vastaamaan 1.3.2017 voimaan tullutta työjärjestystä.

ORK:n tehtävänä on toimia hallinnonalan toimialasidonnaisten kehittämis-, ylläpito- ja alustapalveluiden hankintayksikkönä. Hankintatoimen kehittämissuunnitelmien toteutus tulee aloittaa viipymättä. Hankintatoimen kehittäminen ei kuitenkaan yksinään riitä, vaan koko ICT-palvelutuotantoa pitää kehittää ja hankintatoimen tulee olla linjassa mm. kokonaisarkkitehtuurin ja teknologiavalintojen, hankkeiden hallinnan ja toteutustavan sekä tilaajien palvelutarpeiden kanssa. Hankintatoimessa tärkeää on myös uusien teknologioiden ja palvelujen tuntemus sekä niiden soveltuvuuden arviointi.

ORK:n tulee huolehtia, että toimialasidonnaisten palveluiden sopimuskanta ja tietohallintomenojen raportointi koskien sekä toimialasidonnaisia että toimialariippumattomia palveluita säilyvät keskitettyinä.

Mikäli tilaajat alkavat hankkia palveluita suoraan kaupallisilta ICT-toimittajilta, syntyy virastoihin/keskusvirastoihin tarve oman ICT-henkilöstön palkkaamiseen. Tämä hajottaisi konsernimaisesti ja mahdollisimman kustannustehokkaasti ohjatun tietohallinnon, vähentäisi Oikeusrekisterikeskukselle osoitettavia resursseja ja vaarantaisi hankittavien palveluiden yhdenmukaisuuden ja yhteentoimivuuden.

Oikeusrekisterikeskuksen tulee kiinnittää huomiota siihen, ettei esimiesten osuuden kasvu uudessa organisaatiossa aiheuta toiminnallista jäykkyyttä eikä lisää viraston palkkauskuluja.

Osallistuessaan asiantuntijana hankkeiden kustannusten arviointiin, ORK:n tulee huolehtia, että kaikki hankkeen ICT-kustannukset (integraatiot, konversiot jne.) sekä ylläpitokustannukset järjestelmän koko elinkaaren ajalta tulevat otetuiksi huomioon.

Oikeusrekisterikeskuksen haasteena lähivuosina on isojen tuottavuushankkeiden läpivienti. Hankkeiden resursoinnissa tulee käyttää rooliajattelua. Yhdellä työntekijällä voi olla useampi rooli (esim. määrittelijä ja testaaja) tai yksi henkilö voi hoitaa esim. arkkitehdin tai projektipäällikön roolissa useamman hankkeen tehtäviä. Poikkihallinnollinen resursointi edesauttaa hankkeiden yhteisten ratkaisujen ja palveluiden käyttöönottoa. Hankkeiden ohjaus- ja johtoryhmien tehtävänä on tukea hankkeiden ja projektien onnistumista, minkä vuoksi on olennaista, että ohjaus- ja johtoryhmät saavat tiedon havaituista poikkeamista välittömästi.

Oikeusrekisterikeskuksen tulee varmistaa, että siirtyvä määräraha pysyy vuosittain 500 000 euron tasolla.

Tilinpäätöksessä tulee IT-palvelutoiminnan tulokellisuus- ja taloudellisuustietoja esittää nykyistä yksityiskohtaisemmin ja kehittää IT-palvelutuotannon taloudellisuusmittareita asiakkaittain. Valtiontalouden tarkastusvirasto on todennut epäjohtonmukaisuutta hallinnonalan sisäisen laskutuksen tiliöinnissä. Oikeusrekisterikeskuksen on osaltaan syytä varmentua siitä, että tuotto- ja maksajan kulutili vastaavat Valtiokonttorin antaman liikekirjanpidon tilikartan perusteella toisiaan.

Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan kehittämisessä virastossa tulee ottaa huomioon valtiovaraincontrollin –toiminnon 3.5.2017 antama suositus valtionhallinnon riskienhallintamallista. Suositus ja sitä koskeva muu aineisto löytyy valtionvarainministeriön internet-sivuilta (<http://vm.fi/riskienhallinta>).

4. Oikeusministeriön toimenpiteet tilinpäätöksen johdosta ja tulokellisuuden parantamiseksi

Oikeusrekisterikeskuksen kehittämis- ja ylläpitorahoituksen riittävä taso pyritään turvaamaan. Tätä koskevaksi rahoitustarpeeksi arvioidaan 400 000 euroa vuodessa. Hallituksen lakiesityksistä Oikeusrekisterikeskukselle aiheutuvat kustannukset pyritään kattamaan osoittamalla lisärahoitus Oikeusrekisterikeskuksen toimintamenomomentille. Ministeriö kiinnittää lisäksi muiden ministeriöiden huomiota valtioneuvostotasolla lainvalmistelun kehittämiseen siten, että HE-vaiheessa lakiesityksen aiheuttamat ICT-kustannukset tulisivat arvioiduiksi entistä tarkemmin.

Ministeriön ja Oikeusrekisterikeskuksen yhteisenä tavoitteena on EU-rahoitusmahdollisuuksien hyödyntäminen.

Oikeusministeriön tavoitteena on, että Oikeusrekisterikeskuksen virkojen perustamista, lakkauttamista ja muuttamista koskeva toimivalta siirretään virastolle. Tämä edellyttää valtion virkamiesasetuksen (971/1994) 3 §:n muuttamista.

Ministeriö käynnistää yhdessä Oikeusrekisterikeskuksen kanssa ICT-hankintastrategian valmistelun, kun hallinnonalan hankintastrategian päivityksessä on ratkaistu ICT-hankintoihin vaikuttavat seikat.

Oikeusministeriön ohje tietoteknisistä hankinnoista (OM 8/042/2011) tullaan kumoamaan ja laatimaan uusi ohje, jolla nykyistä suurempi osuus hankinnoista saadaan keskitettyjen hankintojen piiriin ja voidaan raportoida muiden ICT-menojen yhteydessä.

Ministeriö on perustanut työryhmän valmistelemaan ehdotusta oikeushallinnon valtakunnallisesta tietojärjestelmästä annetun lain muuttamisesta.

Oikeusministeri

Antti Häkkänen

Tietohallintojohtaja

Tarmo Maunu

TIEDOKSI:

valtiovarainministeriö

valtiontalouden tarkastusvirasto

valtiokonttori